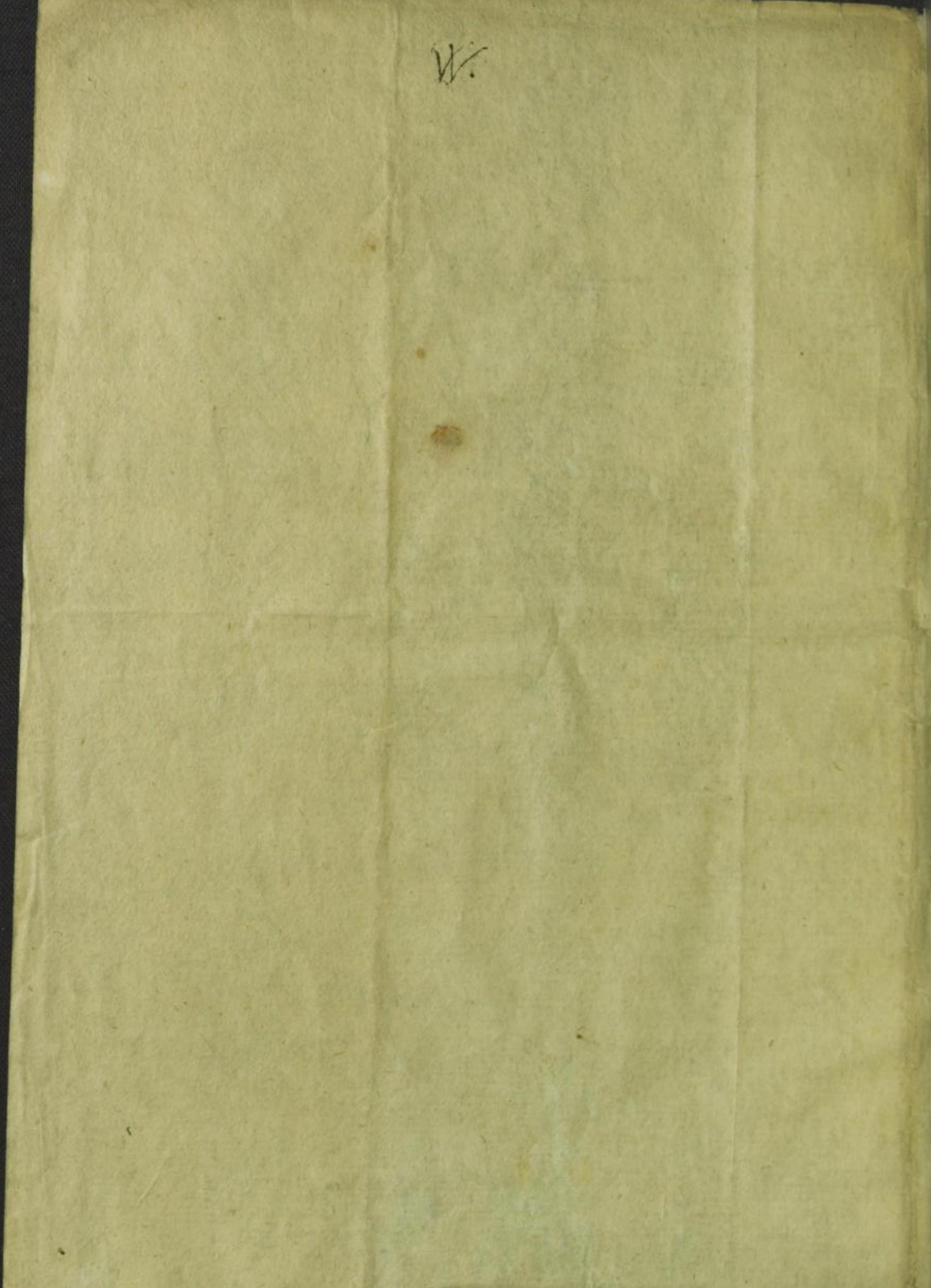

H 1200 10,4
St. Rom.
56,60

Hoff. 2175. VIII. 17-

DE
ERVDITIONE HADRIANI IMP.
ET LIBRIS AB EO SCRIPTIS
DISSERIT

ATQVE
AD TRIGAM ORATIONVM
MEMORIAE
HEINRICIANAE RIDELIANAE
SEYFERTIANAE

SACRARVM

D. XXI JAN. MDCCCLXVIII

EN AVDITORIO PHILOSOPHORVM
HORA VIII RECITANDARVM

INVITAT

M. CAROLVS CHRISTIANVS WOOG
FACVLTATIS PHILOSOPHICAE
EX DECANVS

Quum orationibus aliquot in memoriam triumuirorum laudatissimorum, qui de Vniuersitate nostra bene meruerunt olim, et merent adhuc hodie, praefari debeam programmate breui, constitui, ne omni argumento careat scriptiuncula, ad locum quendam SPARTIANI obscuriorum nonnulla in medium afferre, quae vt beneuolus Lector aequi bonique consulat maiorem in modum precor.

Est autem AELIUS SPARTIANVS primus statim inter sex Scriptores Historiae Augustae *νατ' ἐξοχὴν* sic dictos, qui vitas Imperatorum ab Hadriano inde usque ad Carinum dederunt, qui stylis nitorem minus sectati sunt, et saepe a vero aberasse videntur ita, vt a multis pro satyricis potius quam verae historiae conditoribus habeantur. Vixerunt isti omnes Diocletiano imperante, saeculo post CHRISTVM natum tertio, eorumque scriptorum sylloge edita est saepius et exornata cum luculentissimis summorum critorum commentariis. Prodiit in primis cum praestantissimis Isaaci CASAVBONI notis Parisiis 1603, in quarta, et cum eruditissimis Claudii SALMASII obseruationibus, addito Casauboniano commentario splendide iterum excusa est Parisiis 1620, in folio; optima tamen et instar omnium est editio Hackiana, quae cum notis integris Isaaci CASAVBONI, Claudii SALMASII, et Iani GRVTERI Lugduni Batauorum 1671 prodiit duobus in octonis voluminibus.

Etsi autem valde dubium est, quas vitas singuli scripserint, et a quibus quaevis vita sit exarata, certo certius tamen constat autorem vitae Hadriani esse SPARTIANVM, in cuius quatuor priora tantummodo capita extant quindecim eruditissimae Henrici DODWELLI paelectiones Cambdenianae, Oxonii 1692 in octaua impressae; eas enim continuare ob recusatum Wilhelmo III. Regi, et Mariae, Reginae Angliae iuramentum suprematus interdictus, munereque Professoris Historiarum Cambdeniani priuatus fuit.²⁾ De SPARTIANI conditione et sorte nihil certi constat; quapropter missis ambagibus omnibus ad locum, quem leui manu tractare constitui, me conuerto. Ita autem de Imperatore Hadriano re-

A 2 fert:

a) Videatur *The Life of Mr. Henry Dodwell, by Francis BROKESBY, London* 1715, duobus vol. in 8. Vol. I, pag. 221.

III

fert : ^{b)} *Famae celebris tam cupidus fuit, ut libros vitae scriptos a se, libertis suis literatis dederit, iubens ut eos suis nominibus publicarent; nam Phlegontis libri Hadriani esse dicuntur. Catacrinianos libros obscurissimos, Antimachum imitando scripsit.*

Priusquam de libris hisce ab Adriano compositis eruditorum coniecturas in medium proferam, notandum esse duco, eum inter alias virtutes, quibus, ut magnis etiam vitiis, non caruit, maxime ob eruditionem certatim laudari scriptoribus antiquis. ATHENAEO ^{c)} audit πάντ' ἀριστος καὶ μεγιστάτας βασιλεὺς, optimus et doctissimus literarumque amantissimus Imperator. DIO CASSIVS ita de eo, vertente REIMARO: ^{d)} ingenio per naturam ad studium vtriusque linguae ferebatur. Itaque nonnullos libros pedestri oratione, et variis generis versibus scriptos reliquit. Erat enim gloriae et honoris cupidissimus, ob eamque caussam caeteris omnibus, vel minimis studiis operam dedit. CONSTANTINVS Augustus Porphyrogeneta in collectaneis suis de virtutibus et vitiis, ^{e)} hunc locum excerpit, et ex Constantino sua iterum depromsit, vt saepius solet, quae de Adriano in Lexico habet SYDAS. ^{f)} SPARTIANVS, sub initium statim ^{g)}, eum imbutum fuisse tradit impensis Graecis studiis, ingeniumque eius sic ad ea inclinasse, vt a nonnullis Graeculus diceretur. Haec Sextus Aurelius VICTOR, ^{h)} alter ille, iunior, ad verba e SPARTIANO mutuatus est; alter vero, seu VICTOR Schotti, Adrianum eloquio togaeque studiis accommodatiorem fuisse scribit ⁱ⁾, paceque composita Romam esse regressum: ibi Graecorum more caerimonias sacras, leges, gymnasia, doctoresque curare coepisse, adeo quidem, vt etiam ludum ingenuarum artium, quem Athenaeum vocant, constitueret. Nec EUTROPIVS ^{k)} praetermittendus est, qui memoriae prodidit, fuisse eum facundissimum

b) SPARTIAN. Vita Hadriani, Cap. XVI, p. 150, Tom I. editionis Hackianaæ.

c) Deipnosophist. Lib. VIII, Cap. 16, pag. 361, edit. Lugdunens. 1657.

d) Histor. Rom. Lib. LXIX, Cap. 3, fol. 1151.

e) Ab Henr. VALESIO, Parisiis 1635 primum editis, pag. 713.

f) Voce Αδριανός.

g) Cap. I, pag. 11.

h) De vita et moribus Imperatorum Roman. Cap. XIV.

i) Historiae Rom. breuiario Cap XIV.

k) In breuiario Rom. historiae, Lib. VIII, Cap. 3.

mum Latino sermone, Graeco eruditissimum. PHOTIO,¹⁾ quas legit, commemorantur μελέται, διάφοροι, *declamationes variae*, dicendi moderatione temperatae, nec iniucundae.

Haec igitur testimonia satis superque Hadrianum principem eruditum, et eruditorum amantem probant. Sed ut in aliis rebus constitutus erat inter virtutum et vitiorum confinia, animo varius et multiplex, διψυχος, της ἀνατόσατος ἐν πάσαις ταις ὁδοῖς αὐτοῦ, ut Apostoli IACOBI verbis utar,^{II)} siue ut SPARTIANVS^{III)} retulit, idem seuerus, laetus; comis, grauis; tenax, liberalis simulator; saeuus, clemens, et semper in omnibus varius; ita et monstri aliquid habuit eruditio eius, et in eruditos fauor. Nam quum ipse unus in omnibus vellet excellere, pacisque et belli artes, ac rerum omnium, quae vel principem vel priuatum decerent, scientiam se prae reliquis callere iactaret, odio prosequebatur omnes, qui aliqua facultate aut arte eminerent, et cum Imperatore, triginta legiones habente, ut lepide Fauorinus^{IV)} dixit, de eruditione contendere auderent. Inde esse, recte iudicat illustris SPANHEMIVS,^{V)} quod Silenus apud IVLIANVM Imperatorem^{VI)} eum sophistam appellat, non in commendationem eruditionis, sed quoniam in omnibus volebat antecellere caeteros, quoniam professores omnium artium ridebat semper ut doctior, quaestiunculis continuo exagabat, et ob nimiam curiositatem, qua artes reconditas, quae homines nescire debent, ex vesano futura cognoscendi pruritu studiosissime tractabat. (*πολυπραγμονῶν τὰ ἀπόρρητα*) Hoc sensu πολυπράγμων et σοφιστὴς iunguntur passim apud scriptores Graecos. Praeterea vetustum et obscurum loquendi genus amavit; Homerum e manibus lectorum tollere, eiusque loco Antimachum introduce-re tentauit; Ciceroni Catonem, Virgilio Ennium, Caecilium Sallustio praetulit, et quae sunt alia affectatae et portentosae eruditionis documenta.

A 3

Varia

I) In Bibliotheca, Cod. C.

o) In versione Gallica Iuliani Imperatoris Caesarum, Amst. 1728, 4. p 72.

II) IACOB. I, 8.

p) In Caesaribus pag. 12. Operum Par-

III) Cap. XV, p. 145.

n) Apud SPART. Cap. XV, pag. 150. tell, quae Parisiis 1630, in 4, prodierunt.

Varia eius scripta, tum in prosa tum in versu, (in qua quantus fuerit artifex, noti versiculi *Animula vagula blandula*, etc. quos moriens fecisse SPARTIANVS tradit, testantur) commemorata PHOTIO, GELLIO, EVSEBIO, APVLEIO aliisque recenset beatus REIMARVS in notis ad Dionem c. l. Inter ea notatu in primis dignum est eius ad Minutium Fundanum, Afiae Proconsulem, rescriptum, in quo ne Christianis molestus esset, si nihil molirentur aduersus Romanum imperium, iussit. Suae hoc olim apologiae pro Christianis ad Antoninum pium Latino, ut erat scriptum, sermone subiunxit IUSTINVS Martyr,^{q)} ex quo EVSEBIUS Graece illud interpretatus est, apud quem, deperditis verbis Latinis, hodie adhuc extat in versione^{r)}, super quo rescripto videndus est omnino Franciscus BALDVINVS ICtus, in commentario ad edicta veterum principum Romanorum de Christianis^{s)}.

Haec quum in summa de eruditione Hadriani praemissa sint, nunc speciatim de libris quorum SPARTIANVS, in loco quem illustrandum sumsi, meminit videndum. Erat Imperatori, ut dictum supra, perpetuae famae, licet saepe inconsulta cupido; hinc vitae suae libros scribebat ipse, et, ut laudibus, quas anhelabat aude, esset locus et non indecora occasio, libertis suis litteratis eos dabant suis nominibus publicandos. Allegantur tamen libri isti sub ipsius Hadriani nomine a DIONE CASSIO,^{t)} mortem Antinoi referente, qui inter alia: In Aegypto mortuus est, siue quod in Nilum ceciderit, ut Hadrianus scribit; siue quod immolatus fuerit, ut veritas habet. Et SPARTIANVS,^{u)} dum de quatuor consularibus, quos uno tempore sub initium imperii occidi passus est, loquitur, ita habet: Quare Palma Terracinae, Celsus Baiis, Nigrinus Fuentiae, Lusius in itinere, senatu iubente, inuitu Hadriano, ut ipse in vita sua dicit, occisi sunt.

Vt

q) In Apolog. I. §. 90, p. 133, edit. Halae denuo recusi fuerunt 1727. in 8, curante et praefante Nic. Hier. GVNDLINGIO.

r) Hist. Eccles. Lib. IV, Cap. IX.

s) Pag. 76, subiungitur hic tractatus eiusdem Constantino M. seu commentariorum de Constantini Imp. legibus ecclesiasticis et ciuilibus libris duobus, qui

t) Histor. Rom. Lib. LXIX, Cap. XI, p. 1160.

u) Cap. VII, pag. 57.

Vt vt igitur PHLEGON, Trallibus, vrbe Lydiae, natus et Hadriani (non Augusti, vt quidam tradunt) libertus, horum librorum auctor non fuerit; multa tamen alia scripsit egregia, quorum catalogum dedit SVIDAS, et quorum fragmenta collegit Io. MEVRSIUS,^{v)} quae recudi curauit, suoque Thesauro Antiquitatnm Graecarum^{x)} inseruit Iac. GRONOVIVS. Inter opera tamen Phlegontis, quae a SVIDA recensentur, nulli sunt libri de vita Hadriani; vel quod noti fuerint sub nomine Imperatoris, vel quod per eos intelligenda sint ea, quae in Olympiacis de Hadriano memoriae prodiderat, et de quibus pauca addere operae pretium duco. In Christianorum scriptis in primis celebris est eius ὁλυμπιονιῶν ηγή χρονιῶν συλλογὴ, *Olympicorum et Chronicorum collectio*, in qua initium duxit a prima Olympiade, filumque historiae ad extrema Hadriani tempora, siue Olympiadem CCXXIX, protraxit. Diuisa ista erat in sedecim libros, quorum quinque legit et contenta refert PHOTIVS,^{y)} qui in iis nimiam reprehendit diligentiam in recensendis Olympiadi bus, atque iis annotandis, quae singularum tempore euenerunt, quam alii maiori iure laudauerint fortasse. Huic enim, vt inquit ille, ἀναίρω Φιλοπονίᾳ τε ηγή Φιλοτιμίᾳ, intempestiuæ industriae ambitiōnique debemus celebre istud hominis ethnici de CHRISTO testimoniū, insignem nempe narrationem de singulari illa Ecclipsi solis, quae Redemptore nostro diuino moriente, anno Tiberii XVIII. contigit, et quam EVSEBIVS^{z)} Chronicō suo inseruit, ex quo illam, HIERONYMO interprete, Latine huc apponam. Postquam ad diatum annum mortem Domini nostri IESV CHRISTI retulerat, et ex ethnicorum commentariis memorauerat, fuisse isto tempore solis defectionem, terrae motus, aediumque plurimarum ruinas, ita scribit: haec omnia his congruunt, quae in passione Saluatoris acciderant. Scribit vero super his et PHLEGO, qui Olympiarum egregius

v) Lugduni Batau. 1620, 4.

x) Tom. VIII. fol. 2690, ex libro de mirabilibus, et fol. 2727 ex libello de longaevis, Tom. IX, fol. 1289 fragmen ta de Olympiis.

y) In Bibliotheca, Cod. XCVII.

z) Chronicī Lib. II. fol. 158, Thesauri temporum, quem Lugduni Bat. 1606 in fol. edidit, Iosephus Iustus SCALIGER, qui in Animaduersionibus ad h. l. fol. 170 vtique conferri meretur.

VIII

gius supputator est, in tertio decimo libro ita dicens: *quarto anno CCII Olympiadis magna et excellens inter omnes, quae ante eam acciderant, defectio solis facta: dies hora sexta in tenebrosam noctem versus, ut stellae in coelo visae sint, teraque motus in Bithynia Nicaeae urbis multas aedes subuerterit.* Haec ex Phlegonte Eusebius: et haec etiam sufficient de vno Hadriani Imperatoris eruditionis monumento.

Iam quoque de altero, cuius meminit SPARTIANVS, ita peregens: *Catacrinianos libros obscurissimos, Antimachum imitando, scripsit.* Obscuritatis causa tum argumentum ipsum libris istis tractatum, tum stylus, quem Antimacho conformem fecit, esse potuit. Si olim Spartiani tempore, quo adhuc in legentium manibus erant libri isti, obscurissimi iam iam fuerunt, eos nobis longe obscuriores fecit temporum iniuria, quae titulum vnice reliquit. Vulgatam scripturam nihil significare vocique *catacrianus* nullam subiectam esse potestatem, putabat perspicacissimus SCALIGER et alii quam plurimi; hinc iuuit medicam manum adhibere, et coniecturis indulgere Criticos, sed vano hucusque conatu, censente Claudio SALMASIO,^{a)} qui nec se debere confidere successu meliore futurum, quod conatus est ipse, modeste satis iudicauit. Isaacus CASAVBONVS^{b)} vero de hoc loco fassus est, quot capita, tot eruditorum fuisse sententias, et ex variis emendationibus, quas a centum inde annis quam plurimi tentarunt, nullam esse, in qua merito iudicia doctorum acquiescere possint, non inficiatus est, harum nonnullas breuiiter nunc recensembo.

Fuisse, memorat, qui emendari debere putent, *κατὰ Τραϊανοῦ* aut *κατὰ Ἀδριανοῦ*, quasi Hadrianus contra sui ipsius aut Traiani famam scripserit; alii *κατὰ Τραϊανῆς* idem esse ac τῶν κατὰ Τραϊανὸν, *de rebus gestis Traiani*, vel quae principe Traiano acciderunt, existimant, quod genio linguae Graecae non conuenire putat: qui *Catachlymos*, caligine obiectos, aut *Catacriticos* voluerunt scribi, ne verbo quidem refutandos censem. Magis ipsi placet Iani PARRHASII emendatio *κατὰ Αννιανοῦ*, *Contra Accianum*, sic enim codices

SIR

a) In notis ad Aelium Spartianum, fol. 40.

b) In notis ac emendationibus in Spartianum, fol. 30, edit. Salmasiana.

quidam tutorem Hadriani vocant, non Tatianum, qui tandem in odium Imperatoris venit; sed quum paucis tantummodo diebus ante obitum, Hadriani in suum tutorem innotuerit odium, veram esse emendationem illam non posse, iudicat. SCALIGER, adspiratione inserta in vulgarem lectionem, *Catachrianos* libros dictos fuisse putat, τῶν κατὰ χρεῖαν λεγομένων in usum scribendi aut declamandi composita metemata: in scholis enim rhetorum, quibus Hadrianum interfuisse ex loco PHOTII, supra allegato, constat, alia κατὰ χρεῖαν, exercitationis caussa, alia κατὰ γνώμην, ex animi sententia, dicere docebantur tirones, et solebant Graeci libros ad usum declamationum maxime compositos χρεῖας inscribere. Ipse autem CASAVBONVS, auctoritate Puteanorum codicum, qui *Catacaimos* legunt, et regii, qui *Catacaymos* habet, suffultus, κατακαιμουσ emendat, et tituli hanc reddit rationem, vel quod Phaëtonis terrarum incendium opere isto descripsérít; vel quod philosophorum quorundam de futura mundi exustione Stoica sententiam libris istis exposuerit Imperator. Clarissimus SALMASIVS, ut ut fateatur Codicem Palatinum antiquissimum, quem Heidelbergae contulit, et impressam editionem principem, quae Mediolani MCCCCLXV prodiit, habere etiam *Catacaimos*, praefert tamen aliam lectionem, in longe vetustissimis Spartiani excerptis, nescio quibus, sibi, et TVRNEBO in veteribus libris repertam, quae *Catacannas* habet, et legendum hoc loco esse iubet τὰ κατὰ Κάννας, res ad Cannas gestas, ita ut memorabilem illam Cannensem Hannibalis cladem versibus descripsérít. TVRNEBVS quod Apollodorus architectus, cum Traiano de aedificiis quibusdam conferens, Hadriano nonnulla praeter rem interloquenti dixerat, ἀπελθε ναὶ τὰς ιολοινθας γράφε τὰς γὰρ θεὸν ἐπίσασαι, c) abi et cucurbitas, pingue: nam horum intelligis nihil, ex isto *Catacannas* fecit colocynthas quasi scripsérít non pinxerit cucurbitas.

Salua summorum virorum auctoritate liceat nunc mihi quoque pro tuenda vulgari lectione coniecturam in medium afferre, emendationum enim haec tenus recensitarum plurimae Graeco scriptori aptiores videntur, quam Latino, qui vocem origine quidem Graecam ciuitate Latina donauit, casu quarto adhibuit, et quam litteris

c) DIO Cassius Lib. LXIX, cap. 4. fol. 1153.

X

litteris Latinis scriptam constanter exhibent codices et libri omnes impressi, quin ipsa, quae mihi ad manus est, et quae CASAVBONO, licet per errorem, credita fuit princeps,^{d)} editio accuratissime Venetiis in folio impressa per Ioannem Rubeum de Vercellis, anno a natali Christiano. M. cccc. lxxxv. die. xv. Iul. Fuisse autem catacianos libros astrologici seu genethliaci argumenti, atque sidus natalitium hominis cuiusdam sub ariete, signo coelesti, in mundum editi (Antinoum puta) descriptissime, et ex natali constellatione factas notationes et praedictiones continuasse, videtur. Ut probabilis fiat coniectura, vocabulique quem ipsi tribuo significatus, putauerim eum analogiae atque indoli linguae omnino non esse contrarium, deriuatur quippe sine dubio *κατανηπιανὸς* a primitivo vocabulo *ηριός*, cuius propriam et quae ante omnes alias voci inest potestatem Lexica dicunt, ὁ προηγέμενος τῆς πολυηγῆς, *Aries*: gregis ouium dux. Inter diuersas autem alias huic voci subiectas notiones est et illa, qua signum coeleste in orbe signifero, qui *ζωδιακὸς* dicitur, primum significat, arietem nimirum, quem poetae putant esse illum, qui Phrixum et Hellen per mare, inde Hellespontum dictum, vexit, qui auream pellem, in Iouis postmodum templo suspensam, habuit, qui, quoniam immortalis (*ἄφετος*) erat, ad sidera ascendit, quem olim iam iam pluribus ERATOSTHENES Cyrenaeus in *Catasterismis*^{e)} descripsit, et de quo ARA-TVS,^{f)} quoque, Cicerone interprete, cecinit:

*Inferior paullo est aries, et flamen ad austri
Inclinatio.*

Videtur quidem haec possessui vocabuli terminatio in *ιανὸς* regulis Grammaticorum minus conuenire; certe horum nulli, quod scio, talis inter terminationes eiusmodi adiectiuorum commemoratur, debebat igitur potius esse *κατανηπίειος*. Ast, ut vt fatendum sit infrequentiorem esse

d) FABRICII Biblioth. Lat. Tom. I, p. 551; ubi loco 1480 corige A. 1490, ea enim se usum fuisse fatetur ipse sub initium emendationum; et SALMASIVS Mediolanensem totis viginti quinque annis ista Veneta, qua Casabonus usus, anteriorem esse scribit, in illa iunctim excusi sunt Suetonius, Eutropius et Paulus Diaconus.

e) Cap. 19, p. 115, Opusculorum, Mythologicorum a Thoma GALE Amstelae, 1688, in 8, repetita vice editorum, primum prodierunt Cantabrigiae 1671.

f) In Prognosticis, seu Phaenomenis sub initium statim.

esse in voce Graeca formationem Latinam, tamen non repugnat prorsus analogiae: nam ut a ΧΡΙΣΤΟΣ est Christus, ita καταγριανὸς esse potest angelus, et ita quoque καταχριανὸς emendare non dubitauit Clarissimus SCALIGER, addens: terminationem Latinam in voce Graeca soli mirabuntur harum litterarum rudes. Significat autem hoc vocabulum *sub arietis sidere natum eundem* prorsus in modum, quo Henricus STEPHANVS^{g)} ζυγιανὸς interpretatur per *natum sub libra, signo caelesti, ab una ex significationibus ζυγὸς, quae supra annotata fuit*, in qua foeminini duntaxat generis esse vult AMMONIVS^{h)}; sic quoque σηορπιανὸς, qui in scorpione natus est, habent nonnulla Lexica: ast καταγριανὸς, quod negare non possum, in Lexicis, Glossariis, Onomasticis, Etymologicis prorsus de-est, nisi quod in Hedrichiano manuali, quod post Sam. PATRICII curas auctum multumque locupletatum repetita vice S. Venerabilis Io. Aug. ERNESTI, litterarum bono natus, non ita pridem edidit, inueniatur sim-plex κριανὸς, addita interpretatione Latina *in ariete natus*; praepositio-nem κατὰ vero in compositione modo significationem simplicem retinere, modo oppositum τῷ ἀνὰ esse, et κατὼ significare, no-tum est, ex Grammaticorum praeceptis.

Vt haec tenus dictis probare volui, coniecturam meam genio linguae non aduersari, ita nunc porro addo, eam et genio aetatis, et indoli Hadriani quam maxime conuenire. Fuit quidem religio ethnicorum omni tempore cum superstitione coniuncta, et diuinationibus variis, vnico quasi fundamento, superstructa, in primis tamen paullo ante et post natiuitatem Seruatoris O. M. multorum animos tenebat futura cognoscendi pruritus, et insatiabilis diuinandi curiositas. Inter varia eius CICERO-NIⁱ⁾ commemorata genera erat etiam Astrologia, seu scientia ex constel-latione astrorum in ipso, quo quis nascitur, momento praedicendi, quid cuique euenturum, et quo quisque fato natus sit. Astrorum sub natiui-tatis puncto contemporatio dicebatur horoscopus, thema natalium, genesis, genitura, nascentia, hora naturalis, TERTULLIANVS natiuitatem vocavit: inde pendere dicebant hominis fatum et rerum omnium in

B 2 mun-

g) In Thesauro Graecae Linguae Tom. I, fol. 1394, G.

h) περὶ ὁμοίων νυχὶ διαφόρων λέξεων, pag. 65, edit. VALCKENAR, qui super hac re

videndus est vtique in addita nota.

i) De diuinatione Lib. I. editionis Elzev. Philosophicorum Tom. II, pag. 160.

mundo euentus. Fatorum per genituram interpretes appellabantur Genethliaci, Planetarii, Babylonii, Chaldae, non ex artis, sed ex gentis vocabulo, CICERONE notante, quia nimis Chaldaeae sacerdotalem scientiam primi inuenierunt et vanam hanc artem maxime coluerunt, ea propter a propheta ESAIA^{k)} iam iam grauissime reprehensi: appellabantur iidem Mathematici etiam, quem titulum, ut magis specioso nomine se se iactarent, ipsi sibi tribuisse videntur, A. GELLI^{l)} suffragante; hinc in Codice Theodosiano, *Tit. de maleficiis et Mathematicis*, vbi omnis diuinandi curiositas lege perpetua interdicitur, Chaldae et Mathematici coniunguntur ad omnem ambiguitatem evitandam: eosdem quoque aeruscatores dictos inuenio, quando praedictiones suas pretio vendebant, et cibum quaestumque ex mendaciis captabant. Eorum disciplina seu ars, quae varia habebat nomina, v. c. Astrologia iudicaria, (*όποτελεσματική*) Genethliologia, Γενεθλιανή, Χαλδαική, etc. SEXTO EMPIRICO^{m)} Γενεαλογία quoque vocatur, vnde Diui PAVLIⁿ⁾ verba forte, μηδέ προσέχειν μίθοις οὐ γενεαλογίας ἀπεράνταις Ι. τ. λ. haud incommodum accipient sensum, si per genealogias intelligamus hanc astrologicam augrandi artem, quam ipsi ethnicorum prudentiores riserunt, CICERO v. c. SEXTVS EMPIRICVS, FAVORANVS in egregia atque illustri oratione aduersus istos, qui se se Chaldaeos seu genethliacos appellant, ac de motu deque positu stellarum dicere posse, quae futura sunt, profitentur, cuius capita locorum argumentorumque recenset laudatus modo A. GELLIVS,^{o)} et quam doctores ecclesiae vnanimi pene consensu damnarunt omnes: in primis ORIGENES in Commentariis ad verba Geneseos, fecit que DEVS duo luminaria magna, quae et signa et tempora et dies et annos efficerent, fati vim omnem refutauit apud EVSEBIVM.^{p)}

Sed mitto eam, et pro firmando conjectura obseruatum saltem cupio, Imperatores ante Hadrianum fere omnes ex genio saeculi huic arti deditos

^{k)} ESA. XLVII, 9, 12, 13.

^{l)} Noct. Atticar. Lib. I, c. 9, disciplinas altiores μαθήματα veteres Graeci appellabant; vulgus autem, quos gentilitio vocabulo Chaldaeos dicere oportet, mathematicos dicit.

^{m)} Aduersus Mathematicos Lib. V, vbi ait se isto libro scripturum non ad-

uersus Astronomiam, sed aduersus Genealogiam quam Chaldae magnificis nominibus ornant, se ipsos Mathematicos appellantes et Astrologos.

ⁿ⁾ I. TIMOTH. I, 4.

^{o)} Noct. Attic. Lib. XIV, c. 1.

^{p)} Praepar. Euangel. Lib. VI, cap. XI.

tos fuisse quam maxime. ^{q)} etoluentes Iulium Caesarem ab hac superstitione alienorem quidem fuisse legimus, Spurinnae augurium de Idibus Martiis ridentem; attamen si ^{r)} PLINIO fidem habemus, Idus Martias ferales sibi, scorpionis occasu, annotauerat ipse Caesar. De Augusto ^{s)} refert, quod, quum Theogenis Mathematici pergulam adscenderit nondum Imperator, comite Agrippa, cui magna et pene incredibilia praedixerat Theogenes, reticere ipse genitaram suam voluerit metu ac pudore, ne minor inueniretur; hac tamen edita exfiluit Astrologus adorauitque eum. Tantam, addit, mox fiduciam fati Augustum habuisse, ut thema suum vulgauerit, nummumque argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percusserit. Tiberius eidem auctori ^{t)} circa Deos ac religiones negligentior dicitur; quippe additus Mathematicae, persuasionisque plenus, cuncta fato agi. In vita Caligulae ^{u)} scribit, ipsi, de genitura sua consilenti, affirmasse Syllam Mathematicum, certissimam necem appropinquare. De Vespasiano memorat, ^{v)} eum ab amicis monitum ut Metium Pomposianum quendam caueret, quod vulgo crederetur genesin habere imperatoriam, i.e. Mathematicos, inspecto eius themate natalitio, praedixisse fore ut aliquando imperaret, tantum abfuisse, ut suspicione aliqua aut metu ad eius perniciem compelleretur, ut potius consulem fecerit, quem tamen nihilominus nullam aliam ob catissam Domitianus ^{x)} postea interemit, non secutus fratri Titi illustre excelsitatis animi exemplum, qui duos patricii generis de affectato imperio conuictos, amice saltem ut desisterent monuit, dicens principatum fato dari, ipsosque familiari coenae non solum adhibuit, sed et in sequenti die gladiorum spectaculo circa se ex industria collocatis, oblatos sibi gladios inspiciendos porrexit, quasi ad explorandam aciem. His subiungit SVETONIVS, ^{y)} quod huc vel maxime spectat: diciturque affirmasse cognita vtriusque genitura, imminere ambobus periculum, venturum quoque, sed ab alio, sicut euenit.

Fuisse Hadrianum, cuius patruus magnus quoque calluit peritiam coelestium, ^{z)} fatorum per genitaram interpretem et mirum superstitionis

B 3 tiofa-

q) Vit. Caesaris, cap. 81.

v) Id. Vespas. cap. 14.

r) Hist. nat. Lib. XVIII, cap. 26.

x) Id. Domit. cap. 10.

s) SVET. Octav. c. 94.

y) Tit. cap. 9.

t) Id. Tib. cap. 69.

z) SPART. cap. 2, pag. 14.

u) Id. Calig. cap. 57.

X IIII

tiosarum scientiarum artificem, testimoniiis TERTULLIANI, AMMONII MARCELLI, aliorumque potest probari, quorum hic futurorum sciscitationi nimiae eum fuisse deditum scribit, ille curiositatum omnium exploratorem vocat: cui optime conueiuunt quae IULIANVS de eo retulit, in conuiuio Deorum et Caesorum prodire eum faciens, sublatiis crebro in coelum oculis, quibus significat Astrologiae deditum fuisse, multa recondita, et quae vulgus nescire debet, cum cura agitantem. Haec quoque confirmat DIO, qui vitio ipsi datum fuisse memoriae prodit, quod nimis exactus, curiosus et versutus esset,^{a)} et paullo post clarius,^{b)} quum Hadrianus maxime curiosus esset, ut supra dixi, tum vero diuinationibus vtebatur et magicis artibus cuiusvis generis. Sed audiamus hac de re ipsum SPARTIANVM, qui omnium copiosissime hoc futura cognoscendi stultum et detestabile desiderium in Hadriano annotauit. Sollicitus de Traiani Imperatoris erga se iudicio, Virgilianas sortes consuluit; Curiosus erat non modo domus suae, sed etiam amicorum, ita ut occulta omnia exploraret;^{d)} oracula per Antinoum, quem in numerum Deorum retulerat, data ipse composuit;^{e)} Mathefin, i. e. Astrologiam, sic scire sibi visus est, ut sero Kalendis Ianuariis scripserit, quid ei toto anno posset euenire: ita ut eo anno, quo periit, vsque ad illam horam, qua est mortuus, scripserit, quid aeturus esset;^{f)} in summa familiaritate Astrologos habuit, prae caeteris eminente Fauorino.^{g)} Aelium Verum adoptauit, diu non superstitem post adoptionem, quod praesciisse ex genitura Veri Hadrianus fertur, cum diceret saepe:

*Ostendent terris hunc tantum fata neque ultra
Effe siment.* ^{h)}

Ad firmandam coniecturam accedit tandem obscuritas, qua Catoctriniani libri laborasse dicuntur SPARTIANO, qui, si genethliacum

vt

a) Hist. Rom. Lib. LXIX, C. 5, fol. 1154.

qui fuerint δι τὰ περὶ εργα πρᾶξαντες ACT. XIX, 19. constat.

b) Ibid. Cap. II. 11, fol. 1160:

c) SPART. cap. 2, pag. 19.

τὰ τε γὰρ ἄλλα περιεργότατος, Ἀδριανὸς, ὁσπέρ
ἔπον, ἐγένετο, καὶ μαντείας μαγγανεῖας τε
παντοδαπαῖς ἐχρῆτο. Hic περὶ εργον, qua
voce priori loco quoque vtebatur ad
μαντεῖαν et μαγγανεῖαν applicatur, unde

d) Cap. II, pag. 102.

e) Cap. 14, pag. 141.

f) Cap. 16, pag. 158.

g) Ibid. pag. 159.

h) In vita Aelii Veri, cap. 4, p. 228.

ut coniicio, tractarunt argumentum non poterant non esse obscuri, tum ob perplexam et intricatam Chaldaeorum artem, tum ob metrum scribendi genus, quod adhibuit, tum denique ob imitationem Aristomachi, Colophonii nimirum, Grammatici et Poetae Graeci, quem Homero praetulit Hadrianus. Hunc obscura carmina recitatem deseruerunt auditores, manente solo Platone, qua occasione dixisse fertur, *Plato mihi pro omnibus: huius ne nomen quidem antea plerisque cognitum fuisse scribit DIO,*ⁱ⁾ et de eo *CATULLVS:*^{k)}.

*Parua mei mihi sunt cordi monumenta sodales
At populus tumido gaudeat Antimacho.*

Sed cuius tandem genesin exposuerunt obscuri isti libri? Certe non Hadriani, qui mense Ianuario in Capricorno natus erat: cuius ergo? Antinoi coniicio. Hic quis fuerit, multis non opus est dicere; notum omnibus, eum Hadriano in deliciis fuisse, qui mortem eius muliebriter tulit, qui eum post fata heroem seu Deum esse iussit, cui urbem, colonias, statuas, templa, aras, oracula, sacerdotes, prophetas dictos, ludos, et quidquid in honorem nouitii et adscititii Dei excogitari poterat, dedicauit. Qua de cauſa hoc fecerit, ad finem properans, nunc non inquiram, forte fiet alia occasione: nunc saltem paucis probabie faciam Antinoum sub ariete natum fuisse. Conuenit hoc vel maxime regulis genethliacorum, MANETHONIS v. c. in Apotelesmaticorum libris sex, HYGINI in Astronomico poetico et aliorum, quorum loca euoluere atque transcribere supersedebo, ne lectoribus taedium faciam: ex CLEMENTIS Romani Recognitonum libris^{l)} tantum referam, sub ariete natos esse delicatulos, voluptuosos, molles, et si Venus cum Marte sit in Ariete, viros fieri molles et muliebres. Inter nummos plurimos, qui omnes a Graecis, a Latinis nulli, in memoriam ἀποθεώσεως rari huius herois cusi sunt, quia hac occasione themata genethliaca edi moris erat, aries saepe appetit in altera numismatis parte. Eiusmodi vnum aereum antiquissimum et elegantissimum ex Thuani celeberrimi nummophylacio depromptum edidit, aerique incidi curauit Isaacus CASAVBONVS,^{m)} in cuius parte antica caput Antinoi

iuue-

i) Hist. Rom. Lib. LXIX, C. 4. fol. 1153.

k) Epigram. 96. v. 10. pag 320, edit. Vossiana secundae.

l) Lib. IX, cap. 17.

m) In notis ad SPART. fol. 28.

XVI

iuuenile et nudum, cum nomine ANTINOOC, in postica vero aries est, cum inscriptione ΣΜΥΡΝΑΙΟΙC πΟΛΕΜΩΝ ΑΝΕΘΗΚΕ, Polemon unus ex sacerdotibus Antinoi fuit. Sine inscriptione aries quoque extat in aliis in honorem Antinoi cufis numismatibus quorum catalogum dedit occo et MEDIOBARVS, ⁿ⁾ vbi iuuenies unum inscriptum ΓΕΝΕΣΙΣ ANTINOV KΙΟΙΝΙΔΟC pro quo lege ΒΙΘΥΝΙΟC ut in Thesauro Regis Galliae iuuenitur. Scripsisse igitur Hadrianum libris suis catacryanis Genethliaca Antinoi ex hactenus allatis non prorsus improbatum credo coniecturam.

Indicendae nunc sunt orationes quibus Viri Iuuenes Nobilissimi atque Ornatissimi triumuiorum bene de Vniuersitate nostra meritorum memoriam atque munificentiam recolent, nimirum IO. DANIELIS AEGIDI^I HEINRICI, ICTi quondam Lipsiensis, GEORGII RIEDELI^I a Loewenstein et Seyfersdorf, atque M. CHRISTOPHERI SEYFERTI, Pastoris olim Gorlicensis, qui eorundem beneficiis liberaliter ornati sunt

PAVLVS FRIDERICVS SCHARNOVIVS

Bochou. Saxo

CAROLVS GOTTL^OB MEYER

Vratislau. Siles.

HENRICVS GOTTL^OB MODRACH

Gorlicio Lusatius

quorum primus qui litteris rempublicam florere operam dant, saluti eius potius consulere iis, qui diuitiis eam abundare laborant dicet, secundus de Medicina antiqua, tertiusque de eruditorum in patriam obligatione different orationibus Latinis brevioribus, et per facile currentibus.

Huic rei dictus est dies xxii Ianuarii, hora viii. ad hos bene uole audiendos, vt RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, ILLVSTRIS SIMI COMITES, VTRIVSQVE REIPVBLCAE PROCERES, ET GENE ROSISSIMI AC NOBILISSIMI ACADEMIAE CIVES conueniant, cum illorum, tum nostro nomine decenter et officiose rogamus. P. P. Lipsiae die xv. Ianuarii Anno M D C C L X V I I I.

n) In Imperatorum Romanorum numismatibus, fol. 187.

LIPSIAE EX OFFICINA LANGENHEMIA.

